

Dla zdrowia i środowiska, czyli szóste paliwo

Smog dotyka już całej Polski, zarówno wsie, miasta jak i duże aglomeracje borykają się z problemem zanieczyszczonego powietrza. Skąd to? Powszechnie wiadomo, że za taki stan rzeczy odpowiadają nieocieplone domy jednorodzinne z nieefektywnymi systemami ogrzewania, bardzo często też zasilanymi niskiej jakości paliwem. Jakie zatem szanse daje powszechna kompleksowa termomodernizacja budynków w Polsce, przewidziana w strategii unijnej Green Deal?

Jak podał Alert Smogowy, w ostatnich latach w Warszawie tylko raz poziom tlenków azotu, za emisję których odpowiada ruch kołowy, spadł do poziomu mieszczącego się w granicach normy zalecanej przez WHO – było to podczas lockdownu w 2020 roku. Pomimo tego powietrze w polskich miastach należy do najgorszych w Europie. Są wśród nich metropolie, jak Warszawa czy Kraków, a także miejscowości leżące na silnie przemysłowych terenach, jak Górnośląski Związek Metropolitalny. Ale dużą grupę wśród miejscowości, które znalazły się w tym i innych niechlubnych rankingach zanieczyszczenia powietrza, stanowią małe i średnie miejscowości, w których przemysłu czy intensywnego ruchu samochodowego nie można obwinić za zatrucie powietrza.

Problemem jest smog wytwarzany przez tzw. niską emisję, czyli domowe kominy, z których do atmosfery dostają się związki chemiczne i pyły, będące efektem spalania węgla. Dodajmy, że najczęściej jest to najtańszy węgiel, o marnej kaloryczności i mocno zanieczyszczony. Ale nawet on jest lepszy, niż śmieci i plastik, którymi niektórzy ogrzewają swoje domy. Wiele gmin prowadzi walkę z „trucicielami”, zatrudniając do kontroli straż miejską czy nawet drony analizujące skład dymu wydostającego się z kominów lub po prostu zakazując instalowania i użytkowania kotłów na paliwa stałe. Jednakże tak może eliminować skutki, a nie przyczyny tego zjawiska.

Sytuacja w Polsce

W Polsce 82% domów mieszkalnych to budynki jednorodzinne. Najczęściej są ogrzewane węglem spalonym w tanich i niespełniających współczesnych norm kotłach na paliwa stałe. Mimo rosnących cen węgla, jest on wciąż najtańszym paliwem.

Do tego większość tych budynków powstała w latach 1918-1988, kiedy o efektywność energetyczną nikt nie dbał, i dziś domy te nie spełniają wymogów. Są więc energochłonne. Przeciętne koszty ogrzewania kotłem na paliwa stałe typowego domu o powierzchni 118 m², nieocieplonego, z marnej jakości stolarką otworową to 6500 zł rocznie. A „przy okazji” do atmosfery trafiają produkty spalania 8,5 ton węgla!

Zapobieganie ubóstwu energetycznemu

Wprowadzanie coraz bardziej wydajnych i czystszych źródeł energii jest koniecznością, jeśli chcemy ograniczyć zatrucie powietrza i zatrzymać niekorzystne zmiany klimatu. Jednak w obecnej sytuacji wydaje

się, że nie jest to zadanie pierwszoplanowe. Podnoszenie wymagań co do jakości paliw i urządzeń grzewczych używanych w polskich domach może, zdaniem Rafała Boguszewskiego i Tomasza Herudzińskiego z Pracowni Badań Społecznych SGGW - autorów raportu „Ubóstwo energetyczne w Polsce”, prowadzić wręcz do zwiększenia niskiej emisji. Pogłębi się bowiem zjawisko ubóstwa energetycznego. Ludzie, których nie będzie stać na ogrzewanie domu, zaczną wykorzystywać paliwa o gorszej jakości (drewno czy śmieci) w piecach niższej generacji. A pamiętajmy, że w domach jednorodzinnych mieszka 50% Polaków, więc ubóstwo energetyczne może dotknąć bardzo liczną grupę.

Pierwszy konieczny krok - termomodernizacja

Odnawialne źródła energii czy nowoczesne urządzenia grzewcze mogą spełniać swoje zadanie w domach dobrze zabezpieczonych przed stratami ciepła. Oznacza to, że pierwszym krokiem do czystszej powietrza powinna być modernizacja budynków – ocieplenie ścian zewnętrznych, dachu, wymiana stolarki otworowej. Przeprowadzenie termomodernizacji w skali jednego domu przyniesie wymierne zyski – na przykładzie typowego domu o powierzchni 118 m², po ociepleniu budynku i pozostawieniu kotła na paliwa stałe, koszty ogrzewania spadną z 6500 zł do 1800 zł rocznie, a zużycie paliwa z 8,5 t do 2,3 t.

Unia czystszej powietrza

Tego typu działanie to efekt nie tylko w postaci czystszej powietrza, ale również wypełnienia unijnych celów Fit for 55, który zakłada zmniejszenie do 2030 r. emisji gazów cieplarnianych o 55% względem roku 1990. Do 2050 r. Unia Europejska ma osiągnąć zerową emisję netto.

Kraje uboższe i bardziej uzależnione od paliw kopalnych, takie jak Polska, uważają, że te ambitne założenia będą zbyt dużym obciążeniem dla mieszkańców. Tymczasem sama termomodernizacja starych budynków przyniosłaby ogromne zmniejszenie spalania. W przypadku jednego domu to spadek emisji nawet o 96%.

Oszczędności w liczbach

Jak szacuje Bank Światowy, kompleksowa termomodernizacja samych budynków w Polsce (czyli najpierw docieplenie, potem wymiana źródeł ciepła) przyniosłaby oszczędność energii odpowiadającą 6,8 mld m³ gazu, czyli 46% rocznego importu. Unijne plany zakładają też ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. W sektorze, do którego należy budownictwo jednorodzinne cel to 7%. Można go osiągnąć dzięki samej tylko termomodernizacji domów, które odpowiadają za emisję do atmosfery 12,5 mln ton CO₂ (co stanowi dokładnie 6,9% w skali całego sektora).

Oszczędności osiągnięte dzięki jednemu tylko działaniu - termomodernizacji domów jednorodzinnych - mogą znacząco przybliżyć możliwość wypełnienia zobowiązań EU w zakresie ochrony klimatu. Jednak to jest dodatkowy efekt, gdyż podstawowym efektem byłoby czystsze powietrze w całej Polsce i mniejszy poziom ubóstwa energetycznego.

Te wnioski jak i szereg innych korzyści wynikających z powszechnej fali renowacji wdrożonej w Polsce zawiera nowy raport w ramach kampanii Szóste paliwo. Raport dostępny jest bezpłatnie na stronie www.6paliwo.pl/raporty

Prowadzona przez ROCKWOOL kampania Szóste paliwo ma na celu zwrócenie uwagi na znaczenie oszczędność energii w budynkach, a przede wszystkim ogrzewania, które pochłania blisko 80% energii w domach jednorodzinnych. Dlaczego Szóste paliwo? Bo poza ropą, gazem, węglem i energią atomową, to właśnie energia zaoszczędzona jest najczystsza i najłatwiej dostępną.